

MCBU SBED MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ DERGİSİ MANISA CELAL BAYAR UNIVERSITY JOURNAL OF INSTITUTE OF HEALTH SCIENCE ISSN: 2147-9607

DERLEME REVIEW ARTICLE CBU-SBED, 2021, 8(3): 534-542

Immüno-PET İçin Geliştirilen Zirkonyum-89 (89Zr) Radyofarmasötikleri

Zirkonium-89 (89Zr) Radiopharmaceutics Developed for Immuno-PET

Burcu Altıparmak Güleç¹, Fatma Yurt^{2*}

¹Barbaros Mah. Şekerpinar Cad. Ceylan Sok. ÇAN-KA Evleri 1. Blok Daire:1, Çanakkale, Merkez. Turkey ²Department of Nuclear Applications, Institute of Nuclear Science, Ege University, İzmir, Turkey

e-mail: burcu@synapse.com.tr,_ftmyurt@gmail.com, fatma.yurt.lambrecht@ege.edu.tr ORCID: 0000-0001-8078-6960 ORCID: 0000-0002-9394-6908 *Sorumlu yazar/ Corresponding Author: Fatma Yurt

> Gönderim Tarihi / Received: 14.12.2020 Kabul Tarihi / Accepted: 25.05.2021 DOI: 10.34087/ cbusbed.840543

Öz

Kanser dokusunun görüntülenmesinde kullanılan moleküler görüntüleme ajanlarının geliştirilmesi hakkında çok çeşitli ve kapsamlı araştırmalar yapılmaktadır. Pozitron Emisyon Tomografi (PET) radyofarmasötikleri, pozitron yayan bir radyonüklidin ve bir moleküler yapıya bağlanması ile oluşturulur. ⁸⁹Zr-Immüno-PET olarak adlandırılan,⁸⁹Zr işaretli monoklonal antikorlar (mAb), peptitler, nanopartiküller, proteinler ve diğer bileşikler kanserli doku görüntülenmesinde kullanılmaktatır. Bu derlemede, uzun yarı ömrü ile Immüno-PET görüntülemede yaygın olarak kullanılan ⁸⁹Zr radyonüklidi ile işaretli farmasötiklerin son beş yılda yapılan klinik öncesi ve klinik çalışamalardaki potansiyeli gözden geçirilmiş ve tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İmmüno-PET, moleküler görüntüleme, Radyofarmasötikler, ⁸⁹Zr

Abstract

A wide variety and comprehensive research are being conducted on the development of molecular imaging agents used in imaging cancer tissue. Positron Emission Tomography (PET) radiopharmaceuticals consist of a positronemitting radionuclide and a molecular structure. ⁸⁹Zr-labeled monoclonal antibodies (mAb), peptides, nanoparticles, proteins, and other compounds, called ⁸⁹Zr-Immuno-PET, have been used in cancerous tissue imaging. In this review, the potential of ⁸⁹Zr radionuclide-labeled pharmaceuticals, which are widely used in Immuno-PET imaging with their long half-life, in pre-clinical and clinical studies conducted in the last five years were reviewed and discussed.

Keywords: Immuno-PET, Molecular imaging, Radiopharmaceutics, 89Zr

1. Giriş

Kanser, anormal hücrelerin kontrolsüz bir şekilde büyüdüğünde, organlarda veya organ dokusunda gelişen ve diğer organlara yayılabilen (metastaz) bir hastalıkdır. Kanser erken teşhis edildiğinde etkili tedaviye yanıt verme olasılığı daha yüksektir, bu da daha yüksek bir hayatta kalma olasılığının yanı sıra daha az morbidite ve daha ucuz tedavi ile sonuçlanır. Kanserli dokuyu erken tespit etmede tarama en önemli tekniktir. Tarama, bir belirti göstermemiş veya göstermiş anormalliklere tanı koymak ve onları doğru tedavi içinyönlendirmeyi hedeflemektedir [1]. Kanser alanında, kanserli dokunun görüntülenmesinde kullanılan moleküler görüntüleme ajanlarının geliştirilmesi üzerine çok çeşitli ve kapsamlı araştırmalar yapılmıştır ve yapılmaya devam edilmektedir. Görüntülemede bu ajanları kullanmanın avantajı, noninvaziv olmalarıdır. Tümör dokusunu görüntüleyebilmek için yeni teknikler geliştirilmiştir. Bu teknikler; Floresan görüntüleme, manyetik rezonans görüntüleme (MRI), Pozitron Emisyon Tomografisi (PET) veva Tekli Foton Emisyonlu Bilgisayarlı Tomografi (SPECT)'dir. PET ile görüntüleme yönteminde yüksek cözünürlükte görüntüler elde edilebildiğinden ve sonuçlar kantitatif olarak değerlendirilebildiğinden tercih sebebidir [2].

Nükleer Tıp'ta PET teknolojisinin klinik tıpba girmesi ve bilgisayarlı tomografi (BT) ile birleştirilmesi (PET/BT) kansere yönelik teşhisin etkinliğini önemli oranda arttırmıştır [3]. PET kamerada görüntü elde edebilmek için radyofarmasötiğin radyonüklid kısmına pozitron gerekmektedir. vavici (+)olması PET radyofarmasötiklerinde küçük molekülleri işaretlemek için elverişli olan radyonüklidler; ¹⁵O ((t_{1/2}=2 dak.), ¹³N $(t_{1/2}=10 \text{ dak.})$, ¹¹C $(t_{1/2}=20 \text{ dak.})$, ⁶⁸Ga $(t_{1/2}=68 \text{ dak.})$ and ¹⁸F (t_{1/2}=110dak.)'dır [4]. Bu radyonüklidler kısa yarılanma ömrüne sahip, dokuda hızlı akümülasyon ve temizlenme gösterir. Bu nedenle geliştirilen bu radyofarmasötikler enjeksiyondan ilk 24 saat içinde görüntüleme sağlar. Bunun yanısıra monoklonal antikorlar gibi büyük moleküllerin görüntülenmesinde yukarıda bahsi geçen radyonüklidler ilegörüntü elde etmek zordur. Bu büyük moleküllerin vücuttan temizlenme süresi uzun olduğundan onların biyolojik yarı ömürleri ile radyonüklidlerin fiziksel yarı ömürleri birbirleri ile uyumsuzdur. Bu veriler göz önüne alındığında işaretlemede yarı ömürleri nispeten uzun 89Zr (t_{1/2}:3,3 gün), ¹²⁴I (t_{1/2}:4,2 gün), ⁶⁴Cu (t_{1/2}:12,7 saat), ⁸⁶Y (t_{1/2}:14,7 saat) gibi PET izotopları kullanılır [5].

İmmüno-PET olarak adlandırılan pozitron emisyon tomografisinin yeni bir uygulaması, görüntülemede monoklonal antikorları (mAb) ve nanoprobları işaretleyerekkanserli dokuya gönderir. İmmüno-PET görüntülemede mAb farmakokinetiği ile uyumlu 3,3 günlük yarılanma ömrüne sahip ⁸⁹Zr radyoizotopu kullanır [6]. ⁸⁹Zr radyonüklidinin 30 yılı aşkın bir süre önce piyasaya sürülmesi, bu radyonüklid kullanılarak hazırlanan ajanlara olan ilgiyi arttırmıştır [5].

Son beş yılda yapılan klinik ve pre-klinik çalışmalar ışığında, antikor ve nanopartikül bazlı immüno-PET radyofarmasötiklerine ait potansiyel bu derlemede bir baslık altında toplanmıştır.

1.1. Zr-89 Radyofarmasötikleri

Teşhis amacı ile hazırlanan bir radyofarmasötik, üç bişelenden oluşmaktadır: vücutta görüntülenecek bölgeye izotopu gönderen taşıyıcı bir vektör molekül, teşhis uygulamaları için seçilen bir radyonüklid ve arada bağlayıcı bir şelatlayıcı liganddır. Bu vektör molekülleri, inorganik veya biyoaktif bir molekül; peptid, antikorlar, protein, antikor fragmanları veya bir nanopartikülden oluşabilir [7].

⁸⁹Zr-immüno-PET olarak adlandırılan ⁸⁹Zr işaretli mAb'ler (örneğin; antikor ilaç konjugatları (ADCs), immünoglobulin (IgG)), peptitler (örneğin; RGD peptidleri), nanopartiküller (örneğin; lipozomlar, dekstran parçacıkları, karbon nanotüpler, nanokolloid albümin), proteinler (örneğin; transferrin, albümin) ve diğer hedeflenen yapılar (örneğin; kök hücreleri, bağışıklık hücreleri), PET görüntüleme tekniği ile tümörlü hücreye gönderilen radyofarmasötiğin *in vivo* davranışını, tümörlü hücrelerin görüntülenmesini ve aynı zamanda tedavi sonrası yanıtın görüntülenmesinde kullanılır [8]. ⁸⁹Zr işaretli radyofarmasötiklerin stabilitesini ve radyonüklidin ajandan bağlanmasını sağlamak için şelatörler kullanılabilir. ⁸⁹Zr, 3 hidroksamat grubu aracılığıyla desferrioksamin B (Df veya DFO) başta olmak üzere iki işlevli şelat olan p-izotiyosiyanatobenzildesferrioksamin B (Df-Bz-NCZ) ile de şelatlanabilir. Bunlar dışında Df'nin amino grubu sırasıyla bromoasetildesferrioksamin (Df-Bac), iyodoasetil-desferrioksamin (Df-lac) ve maleimidosikloheksil-desferrioksamin (Df-Chx-Mal) çeşitli kimyasallar ile açillenmiştir ve yüksek verimde ⁸⁹Zr ile işaretlenme gerçekleştirilmiştir [9].

Son 30 yılda 89Zr-PET görüntülemeyle ilgili preklinik ve klinik çalışmaların sayısı önemli derecede artmıştır. 2019 yılının başından beri bu konu ile ilgili 300'den fazla orijinal makale taranmıştır. Bu çalışmaların %70'inden fazlası antikor ve antikor fragmanlarından oluşur ve sırasıyla bunları nanopartiküller (NP'ler), proteinler, peptitler ve hücreler izler. Gıda ve İlac Dairesi (FDA) tarafından onaylanan antikor ve antikor fragmanlarının sayısı son on yılda 22'den (2010) 93'e (2018) büyük ölçüde artmıştır. Sonuç olarak, insan epidermal büyüme faktörü reseptörü-2 (HER2), epidermal büyüme faktörü reseptörü (EGFR), vasküler endotelyal büyüme faktörü-A (VEGF-A), B hücresi yüzey antijeni (CD20) ve prostat spesifik membran antijeni (PSMA) en sık araştırılan hedefler olamak üzere preklinik çalışmaların yanında klinik çalışmalarda da bu radyofarmasötiklerin sayısı hızla artmaktadır [10].

1.2. Zr-89'un Elde Edilişi ve Özellikleri

1.2.1. Zr-89'un Kimyasal ve Fiziksel Özellikleri

Zirkonyum, 1789 yılında Alman kimyager Martin tarafından mineral Heinrich Klaproth ZrSiO₄ oksitin ayrıştırılmasıyla zirkonundan zirkonyum keşfedilmiştir. Periyodik cetvelin IVB grubu'nda yer alan bir geçiş metali olan zirkonyum sulu çözeltilerdesadece +4 oksidasyonunda bulunur [4]. İmmuno-PET için ideal bir radyonüklid olan 89Zr, görüntüleme ve hedeflenme avantajları ile dikkat çeker. %23 pozitron emisyonu ve %77 elektron yakalama ile ^{89m}Y've bozulur ve γ ışını emisyonu (909 keV) ile kararlı ⁸⁹Y'ye dönüşür. 3,3 günlük yarı ömüre sahip ⁸⁹Zr radyonüklidi monoklonal antikorların farmakokinetiği ile kusursuz bir şekilde senkronize olur. Düşük pozitron enerjisine sahip olması yüksek çözünürlükte PET görüntüleri elde edilmesini sağlar. 89Zr kalıntı radyonüklid olma özelliği 124I gibi kalıntı olmayan diğer radyonüklidler ile karşılaştırıldığında tümör hücresi içinde hapsolması (tümör retansiyonu) ve tümör/normal doku oranlarının yüksek olması 89Zr'yi görüntüleme için ideal bir radyonüklid yapar [9,11].

1.2.2 Zirkonyum-89 Üretimi ve Saflaştırılması

⁸⁹Y'nin doğal kaynaklardan elde edilebilmesi sebebi ile ⁸⁹Y(p, n)⁸⁹Zr ve ⁸⁹Y(d, 2n)⁸⁹Zr reaksiyonları ⁸⁹Zr üretmek için en yaygın yöntemdir. ⁸⁹Y(d, 2n)⁸⁹Zr reaksiyonunda, ⁸⁹Zr üretiminde doğal itriyum peletleri kullanılarak, 16 MeV döteryum ışını ile ışınlanmış ve iyon değişim kolonunda saflaştırılmıştır. ⁸⁹Y(p, n)⁸⁹Zr reaksiyonunda ise ⁸⁹Zr üretiminde itriyum katı hedefi kullanılarak 14 MeV enerjili bir proton ışını ile bombardıman edilmiştir. Bu iki üretim yöntemi karşılaştırıldığında, ⁸⁹Y(d, 2n)⁸⁹Zr reaksiyonu, ⁸⁹Y(p, n) ⁸⁹Zr reaksiyonuna göre daha yüksek verim ile elde edilmesine rağmenküçük ve orta tibbi siklotronlar ⁸⁹Y(d,2n)⁸⁹Zr reaksiyonu için gerekli olan yüksek enerjili döteronları üretememesi uygulanmasını elverişsiz hale getirir. Bu nedenle ⁸⁹Y(p, n)⁸⁹Zr reaksiyonu, ⁸⁹Zr üretimi için daha kullanışlıdır [3,12]. Bu reaksiyon sonucunda ⁸⁸Zr (t_{1/2}:83,4 gün) ve kızı ⁸⁸Y (t_{1/2}:106,6 gün) safsızlıkları oluşabilir. Bu yüzden proton ışıma enerjisi 14 MeV'i geçmemelidir.⁸⁹Zr'nin izolasyonu ve saflaştırılması için birçok araştırmalar sonucunda elde edilen verilere göre hidroksamat ile modifiye edilmiş reçine kullanılarak zayıf katyon değişim kromatografisi tercih edilen yöntem olmuştur [13].

1.3. Zr-89 ile İşaretli PET Radyofarmasötikleri

PET, siklotronda üretilen radyonüklid kullanılarak tasarlanan radyofarmasötiklerin vücuttaki fonksiyonlarını kantitatif olarak tespit eden non-invaziv bir görüntüleme yöntemidir. BT ise normal ve patolojik dokuların anatomik görüntüsünü oluşturarak kanserli doku tanısı, evrelenmesi ve tedavi sonrasındaki değişiklikleri ortaya koyar. PET/BT, hibrit moleküler görüntüleme yöntemi olup bu iki cihazın birleştirilmesinden oluşmaktadır [14].

PET radyofarmasötiği, moleküler bir yapı (vektör, araç, ligand) ve pozitron yayan bir radyonüklidten oluşmaktadır. Bu iki bileşenin birbirlerinden kopmaması hücrelerdeki kimyasal ve biyokimyasal için etkileşimlerden sorumlu bağlayıcı bir araç kullanılabilir [15]. PET radyofarmasötiğinin etkinliği radyoizotopun yapının yarı ömrü ile bağlanacak moleküler farmakokinetik özelliğinin eşleşmesiyle belirlenir. Uzun dolaşım yarı ömre sahip antikorların tümörlerde birikimi enjeksiyondan günler sonra gerçekleşir. Bu sebeple kısa yarı ömre sahip¹¹¹C, ¹¹⁸F veya ⁶⁸Ga gibi radyonüklidler yerine ⁸⁹Zr, ⁶⁴Cu ve ⁸⁶Y gibi daha uzun yarı ömre sahip radyonüklidlerin kullanılmasını zorunlu kılar. Bu derlemede, uzun varı ömre sahip olması ile immüno-PET görüntülemede yaygın olarak kullanılan ⁸⁹Zr (t_{1/2}= 3.3 gün, % 22,7 β^+ , E_{β^+} ort. = 396 keV) radyonüklidi ile işaretlenmiş farmasötikler gözden geçirilmiş ve umut veren yeni seçenekler olarak uygulanabilirliği tartışılmıştır [16].

1.4. Zr-89 İşaretli Antikorlar

Immüno-PET olarak da adlandırılan radyoişaretli mAb'ler tümör hücrelerinin lokalizasyonunda ve tanısında ilgi çekici bir yöntemdir. Bu potansiyelin farkedilmesi onların görüntüleme ajanı olarak geliştirilmesinde geniş bir araştırma alanı yaratmıştır. ⁸⁹Zr radyonüklidi ile işaretli mAb'ler kullanılarak PET görüntüleme, tümör hücrelerindeki lokalizasyonu ve ajanların afinitesini ölçmek için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır [3]. Literatürde mAb'li konjugatlara ilişkin son beş yılda yapılan pre-klinik ve klinik çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

1.4.1. CD20 Hedefleme

Glikosile edilmiş fosfoprotein(CD20); B hücreli lenfomaların (DLBCL), tüylü hücreli löseminin, B hücreli kronik lenfositik löseminin ve melonom hücrelerinin yüzeyinde eksprese edilir [2]. Klinik çalışmada, ⁸⁹Zr işaretli anti-CD20 'ya yönelik bir mAb olan rituksimab diffüz büyük B hücreli lenfoma (DLBCL)'lı altı hastaya enjekte edilmiştir ve ⁸⁹Zr-Rituximab'ın tümör hücrelerine tutulumu biyopsi sonucunda alınan değerler ile olumlu bir bağlantıyı ortaya koymuştur [17].

1.4.2. CD44 Hedefleme

Bir glikoprotein olan CD44 bircok kanser türünde ve kanser kök hücrelerinde aşırı eksprese edilir. Preklinik çalışmalara baktığımızda; CD44'e özgü bir antikor olan scFV-Fc,89Zr radyonüklidi ile işaretlemişler ve PET kullanarak CD44-pozitif kanserleri görüntülemek için değerlendirmişlerdir. İn vivo biyodağılım verileri 89Zr-DFO-scFv-Fc-CD44'ün insan meme kanser hücreleri üzerinde yüksek tümör tutulumu ve tümör/kan oranı göstermişdir. Bu sonuçlar ışığında CD44-pozitif tümörlü hastalar için PET görüntüleme ajanı olarak 89Zr-DFOscFv-Fc-CD44'ün klinik arastırmaları garanti etmislerdir [18]. Klinik calısmalara baktığımızda, CD44 eksprese 89Zr-rG7356 eden katı maligniteli 65 hastada radyofarmasötiği PET kullanılarak değerlendirilmişdir.⁸⁹Zr-RG7356 erken klinik gelişimde kullanımını desteklemekte immüno-PET olduğu görülmüştür [19].

1.4.3. EGFR Hedefleme

Epidermal büyüme faktörü reseptörü (EGFR), pek çok epitelyal tümörde fazla miktarda eksprese edilir. Baş ve boyun, meme, akciğer, mesane ve kolon kanseri başta olmak üzere çeşitli tümör tipinin farklılaşması, proliferasyonu ve hayatta kalmasında çok önemli bir rol oynar. Bu hedef ile ilgili yapılan pre-klinik çalışmalarda; EGFR monoklonal antikor 89Zr-İmgatuzumab'ın çeşitli ksenograft modellerinde tümör tutulumu üzerindeki etkisini incelenmiş ve EGFR eksprese eden tümörlerin etkili bir şekilde görüntülendiğini tespit etmişlerdir [20]. Nimotuzumab, EGFR'ye yüksek affinite gösteren insanlaştırılmış bir mAb'dir.89Zr-DFO-Nimotuzumab'ın farmakokinetiği, biyodağılımı, mikroPET görüntülemesi, radvasvon dozimetrisi ve tümör tasıyan/tümör tasımayan farelerde normal doku toksisitesi değerlendirilmişdir. Fare ksenograftlarda PET görüntüleri yüksek tutulum göstermekle birlikte normal dokuda toksisite göstermediği belirlenmiştir [21]. 89Zr-DFO-nimotuzumab'ın gliomada aşırı eksprese edilen EGFR hedefli in vivo davranışı, PET/BT görüntüleme kullanılarak subkutan U87MG (EGFR-pozitif) tümörleri taşıyan farelerde incelenmiştir. Bu konjugatyüksek radyokimyasal verim (>%90), radyokimyasal saflık (>%99) ve spesifik aktivite göstermiştir. 89Zr-DFOgliomada EGFR Nimotuzumab'ın durumunu değerlendirmede faydalıdır [22]. 89Zr-DFO-Setuksimab çalışmalar farelerde in vivo ile PET'te değerlendirilmiştir. EGFR ekspresyonu ile korelasyon gösteren bu radyofarmasötik, setuksimab ile tedavi sırasında HNSCC hastalarında direnci izlemek için yararlı olabileceği kanıtlanmışdır [23]. Yeni bir anti-EGFR antikoru olan MAb806, malign mezotelyoma (MM) hücreli ksenograftlarda ch806 kullanılarak biyodağılımı ve görüntüleme çalışmaları gerçekleştirdi. ⁸⁹Zr ile işaretlenen bu konjugat MM tümörlerinde PET

görüntülerinde spesifik hedeflenme göstermiştir [24]. Yapılan klinik çalışmalarda, ileri kolorektal kanserli on ⁸⁹Zr-Setuksimab PET görüntüleme ile hastada, biyodağılımı ve tümör tutulumu değerlendirilmişdir. lezyonlarında⁸⁹Zr-Setuksimab Tümör tutulumuon hastanın altısında tespit edilmiş ve 89Zr-Setuksimabın tümör tutulumu PET görüntüleme ile teşhis edimiştir [25]. İlerlemis bas ve boyun skuamöz hücre karsinomlu (LAHNSCC)'li on yedi hastaya 89Zr-Setuksimab enjekte edilerek üç ve altı veya dört ve yedi gün sonra PET/BT görüntüleri elde edilmişdir. Sonuç olarak, 89Zr-Setuksimab PET görüntüleme, LAHNSCC'de hastalar arası geniş çeşitlilik göstermektedir [26]. ⁸⁹Zr-Panitumumab metastatik kolon kanseri olan üç hastaya i.v enjekte edildi. Fare çalışmalarından elde edilen veriler ile eşleşerek güvenli görünmektedir ve dozimetri tahminleri klinik görüntüleme ile uyum içindedir [27].

1.4.4. HER2 Hedefleme

İnsan epidermal büyüme faktörü reseptörü 2 (HER2/neu), meme kanserinde aşırı eksprese edilir ve tümör büyümesi, anjiyogenez ve uzak metastaz ile ilişkilidir. Trastuzumab, bir anti-HER2 mAb olup HER2(+) meme kanseri tedavisinde kullanılır. Preklinik çalışamalara baktığımızda; İleri seviye HER2 pozitif meme kanseri tedavisinde kullanılan trastuzumabemtansinin (T-DM1)89Zr ile işaretlendi ve 89Zr-DFO-T-DM1'in tümör ve normal doku tutulumunı 89Zr-DFOtrastuzumab ile karşılaştırılmışdır. 89Zr-DFO-T-DM1, ⁸⁹Zr-DFO-Trastuzumab'a göre az farklılıkla HER2'ye yüksek afinite göstermiştir ve 89Zr-DFO-T-DM1'nin HER2-pozitif meme kanseri iletimini değerlendirmek için yararlı bir prob olduğu sonucuna varılmıştır [28]. HER2 (+) meme kanseri ksenograftları taşıyan farelerde Ado-trastuzumab emtansin (T-DM1) tedavisine erken tepkiyi izlemek için 89Zr-Pertuzumab görüntülemenin 89Zr-DFO-Bz-NCSfizibilitesini araştırmışlardır. Pertuzumab başarı ile konjuge edilmiş ve bu konjugat HER2 (+) tümörlerin iyi bir sekilde tanımlandığını gösterilmişdir [29]. Anaplastik troid kanserinde (ATC) HER2 ekspresyon durumunu saptamak için HER2'ye özgü mAb olan pertuzumab 89Zr ile işaretlenmiştir. PET görüntüleri subkutan ve ortotopik ATC modellerinde değerlendirilmiş ve tümör tutulumunın umut verici olduğu gösterilmişdir [30]. Pro, Ala ve Ser (PASilasyon) doğal amino asitlerin genetik fizyon yoluyla elde edilen antikorların antijen bağlayıcı fragmanlarını (Fab) 89Zr radyonüklidi ile işaretlemişler ve yüksek kontrastlı PET tümör görüntülemesi elde etmişlerdir. 89Zr-Df-Fab-PAS200 yüksek in vivo stabilite ve tümör tutulumu gösterdiği tespit edilmiştir [31]. Antikor ilaç konjugatı (ADC) trastuzumab-DM1'in (T-DM1) DFO veya DFO* (farklı şelatörlere sahip DFO) ile konjugasyonusonucu ⁸⁹Zr ile işaretlenmiştir ve karşılaştırmasını yapmışlardır. HER2 bağlanma afiniteleri SK-BR-3 insan meme kanseri hücreleri veya SKOV-3 insan yumurtalık kanseri hücreleri kullanılarak ölçülmüştür. 89Zr-DFO *-T-DM1, ⁸⁹Zr-DFO-T-DM1'e göre daha kararlı kompleştiği ve daha yüksek stabilite nedeniyle daha iyi görüntü elde edilmiştir [32]. DFO, DFO* ve DFOcyclo* şelatörleri tek başına ve trastuzumaba konjugasyondan sonra stabilitesi

⁸⁹Zr-immuno-PET'te karşılaştırılması HER2 eksprese SKOV-3 hücre ksenograftları eden farelerde değerlendirilmişdir. ⁸⁹Zr işaretli DFOcyclo* ve DFOcyclo*-trastuzumab, mevcut yaygın olarak kullanılan 89Zr-DFO-trastuzumab'dan daha yüksek in vitro ve in vivo stabilite göstermiştir [33]. 89Zr-DFO-T-DM1 insan meme ksenograftları olan farelerde mikroPET/BT ile değerlendirilmişdir. Sonuçlar 89Zr-DFO-T-DM1 içeren PET'in HER2 yanıtını tahmin edebileceğini göstermektedir [34]. Trastuzumab'a konjuge silikon-rodamin (SiR) bağlantılı lineer desferrikrom (LDFC)89Zr ile radyoişaretlenmişdir. 89Zr-SiR-LDFC-Trastuzumab dişi NCr çıplak farelerde görüntülenmisdir. Basarılı bir radyoisaretleme gerçekleşmiş ve 89Zr-SiR-LDFC-trastuzumab'ın in vivo standart DFO konjugatına benzer şekilde davrandığı bulunmustur [35]. Farklı selatör kullanarak p-SCN-Bn-Desferrioxamine (SCN-Bn-DFO) trastuzumab ile konjuge edildi ve 89Zr ile işaretlenmişdir. Biyodağılım ve ⁸⁹Zr-SCN-Bn-DFO-PET görüntüleme sonuçları trastuzumab'ın PDX fare modellerinde HER2-pozitif tümörleri başarıyla tespit etmiştir [36]. 89Zr-DFO-Trastuzumab-PTX (Paklitaksel) konjugati HER2(+) meme kanser hücreleri üzerinde değerlendirilmişdir. Bu radyokonjugatın terapötik uygulamalarda kullanım potansiyelinin yüksek olduğu gösterilmişdir [37]. Klinik çalışamalara baktığımızda; 89Zr-trastuzumabın tümör tutulumunın HER2(+) 34 ve HER2(-) 16 kadın hastanın meme kanserini ayırt edip edemeyeceğini değerlendirilmişdir. PET görüntüleri elde edildikten sonra tümör yükünün HER2 durumunu karakterize etme potansiyeline sahip olduğu belirtilmişdir [38]. HER2 negatif primer meme kanserli hastalarda HER2 pozitif metastazları tespit edip edemeyeceğini saptamak için ⁸⁹Zr-⁸⁹Zr-Trastuzumab PET/BT uygulanmışdır. Trastuzmab PET/BT'nin HER2-negatif primer meme kanserli hastalarda HER2-pozitif metastazları saptadığı gösterilmişdir [39]. Metastatik HER2(+) özofagogastrik adenokarsinomlu (EGA) on hastada ⁸⁹Zr-Trastuzumab değerlendirilmişdir. Bu radyofarmasötiğin enjeksiyonundan beş-sekiz gün sonra optimum görüntüleme süresi ile yüksek çözünürlükte görüntüler elde edilmişdir [40]. HER2 durumu standart çalışma ile belirlenemediğinde 89Zr-Trastuzumab PET'in tanısal anlayışı destekleyip destekleyemeyeceğini klinik olarak araştırmışlardır. Kaydedilen 20 meme kanserli hastada 89Zr-Trastuzumab PET tedavi kararını desteklenmişdir [41]. HER2 pozitif meme kanserli hastalarda ⁸⁹Zr-Pertuzumab PET/BT'nin güvenliği araştırılmışdır. Bu ilk insan çalışması, 89Zr-pertuzumab PET/BT ile birden bölgesini fazla malignite görüntüleme basarılı bulunmusdur [42]. Tümör ile ilgili HER2 görüntülemesi ekspresyonunun moleküler için PASillenmiş bir Fab parçasının (89Zr-Df-HER2-Fab-PAS200) ilk klinik değerlendirilmesini yapmışlardır. ⁸⁹Zr-Df-HER2-Fab-PAS200 metastatik meme kanserli hastada küçük tümör lezyonlarının görüntülenmesine olanak sağlamış ve uygun kan temizlenmesi göstermiştir [43].

1.4.5 VEGF Hedefleme

Vasküler endotelyel büyüme faktörü (VEGF), anjiyogenezde önemli bir rolü vardır ve VEGF-A tümörün büyümesi ve hematojen metastazların oluşumu ilişkilendirilir [44]. ile Pre-klinik çalışamlara baktığımızda; 89Zr-Df-R(Ramucirumab), prostat kanserli fare modelinde VEGFR-2 ekspresyonu tespiti PET görüntüleme ile yapılmıştır. Bu konjugatın prostat kanserinde VEGFR-2 ekspresyonunu açıklayabildiği kanıtlanmıştır [45]. Klinik çalışmalara baktığımızda, Beyin tümörlü diffüz intrinsik pontin gliomlu (DIPG) çocuklarda 89Zr-işaretli bevacizumabın tümör tutulumu tespit edilmiştir. PET taraması ile değerlendirilen ⁸⁹Zr-Bevacizumab tümör birikimi DIPG'li çocuklarda uygulanabileceğini gösterdi [46]. Metastatik renal hastalarda hücreli karsinomlu (mRCC)VEGF-A bağlayıcı PET izleyici olan 89Zr-Bevacizumab'ın tümör tutulumu saptanmıştır. ⁸⁹Zr-Bevacizumab PET taramaları 22 hastada 125 değerlendirilebilir tümör lezyonunu görsellestirdi ve tümör tutulumunın mRCC'de yüksek olduğunu belirlenmişdir [47].

1.4.6 HER3 Hedefleme

HER3, epidermal büyüme faktörü reseptörü (EGFR) ailesinin bir üyesidir ve kolorektal kanser (CRC) dahil olmak üzere çeşitli karsinomlarda aşırı eksprese edilir. Preklinik çalışmalara baktığımızda, HER3/RH7777 ksenograftlarını taşıyan farelerde in vivo biyodağılım çalışması,89Zr-Mab#58'in (antibodi) tümör birikiminin, PET tarafından başarılı bir şekilde görüntülendiğini göstermişlerdir [48]. 89Zr işaretli anti-HER3 antikor mAb3481kullanılarak PET ile lapatinib tedavisinden sonra in vivo HER3 tümör durumu meme ve mide kanseri hücre hatlarında değerlendirilmişdir. 89Zr-mAb3481 ile yüksek, HER3'e özgü tümör tutulumu gösterdiği PET ile tespit edilmiştir [49]. İnsan ksenograft tümör taşıyan farelerde GSK2849330 mAb HER3'e yönelik 89Zr ile radyoişaretlenmiştir.89Zr-GSK2849330 enjeksiyondan 144 saat sonra tümör tutulumu HER3 eksprese eden tümörlerde ayırt edici olmustur [50].

1.4.7. PSMA Hedefleme

Prostata özgü membran antijeni (PSMA), tip II transmembran glikoproteindir. En iyi karakterize edilmiş onkojenik hedeflerden biridir ve PSMA'ya yönelik antikorlar fonksiyonel olarak tümöre özgüdür. Klinik çalışmalarda, beyin tümörlerinin neovasküler yapısının değerlendirilmesi için 89Zr-Df-IAB2M üç hastada PET tarama gerçekleştirilmişdir. İleri derecede glioma ve metastatik beyin tümörlerinde PSMA ekspresyonu 89Zr-Df-IAB2M ile PET görüntüleme ile açıkça görselleştirildi [51]. 89Zr-Df-IAB2M prostat kanseri olan onüç ve diğer ürolojik kanserli dört hastada PET görüntüleme çalışması yapılmışdır. 89Zr-Df-IAB2M ile 24-48 saatte hem kemik hem de lenf nodu metastazları tespit edilmişdir [52]. Metastatik prostat kanseri olan hastalarda anti-prostat spesifik mebran antijen minibodi ⁸⁹Zr-Desferrioksamin-IAB2M (⁸⁹Zr-IAB2M) doz çalışması yapılmıştır. 89Zr-IAB2M güvenlidir, uygun biyolojik dağılım ve kinetik gösterdiği belirlenmişdir [53].

1.4.8. MET Hedefleme

c-MET antikoru Onartuzumab, ilerlemiş küçük akciğer kanserinin (NSCLC) tedavisi için tasarlanmış insanlaştırılmış bir monoklonal antikordur. Preklinik çalışmalarda,89Zr-Onartuzumab NSCLC tümörleri taşıyan farelerde PET taraması yapılmıştır. Sonuçlar, ⁸⁹Zr-Onartuzumab PET'in c-MET seviyelerindeki ilgili değişiklikleri etkili bir şekilde ayırt ettiğini ve potansiyel olarak c-MET durumunu izlemek için klinik olarak kullanılabileceğini göstermişdir [54]. Amivantamab, TNBC dahil olmak üzere çeşitli kanserlerde aşırı eksprese edilen EGFR ve c-MET'i hedefleyen spesifik bir antikordur. 89Zr-DFO-Amivantamab akciğer kanser ksenograftlarında PET ile değerlendirilmişdir. 89Zr-DFO-Amivantamab, EGFR ve c-MET'i birlikte ifade eden tümörlerde en yüksek tutulumu göstermişdir [55]. Hepatosit büyüme faktörü (HGF) bağlayıcı antikoru rilotumumab (AMG102)⁸⁹Zr ile yüksek radyokimyasal verim ve saflıkta isaretlenerek elde edilmisdir. Selatör olarak p-SCN-Bn-DFO kullanılmısdır. 89Zr-p-SCN-Bn-DFO-AMG102, U87MG (HGF-pozitif, MET-pozitif), MKN45 (HGF-negatif, MET-pozitif) ve dört murin ksenograftta PET görüntüleme yapılmıştır. Bu konjugat HGF-pozitif ksenograftlarda tümörlerde seçici tutulum gösterdiği tespit edilmiştir. Dört farklı mide kanseri hastasından türetilmiş ksenograft modelinde ise düşük HGF seviyelerine karşılık düşük tutulum gösterdiği saptamıştır [56]. MKN-45 mide karsinom hücre ksenograftları taşıyan dişi atimik çıplak farelerde 89Zr-DFO-Bn-NCS-onartuzumab ve 89Zr-DFO-azepinonartuzumab ile görüntülenmişdir. Her iki radyofarmasötiğin yüksek tümör tutulumu gösterdiği ortaya konulmuştur [57].

1.4.9 PD-1/PD-L1 Hedefleme

T ve pro-B hücrelerinde bulunan programlanmış hücre ölüm proteini 1 (PD-1) ve programlanmış hücre ölümü ligandı 1 (PD-L1) blokajı güçlü anti-tümör immün yanıtları ortaya çıkarır ve bunların antikorları melanom, böbrek, kücük hücreli olmayan akciğer kanseri tedavisi için FDA'dan onay almıştır. Pre-klinik çalışmalarda, pembrolizumab PD-1'i hedefleyen mAb'dir. 89Zr-Deferoksamin(Df)-pembrolizumab farelerde ve T-hücresi sıçanlarda kontrol noktası reseptör ekspresyonunu ve lokalizasyonunu görüntülemek içinfaydalı olduğu gösterilmişdir [58]. 89Zr-Df-KN035 immüno-PET probunu LN229 ksenograftları taşıyan çıplak farelerde PD-L1 seviyelerini izlemek ve değerlendirmek için immüno-PET çalışmaları yapılmışdır. Yeni bir anti-PD-L1 antikor bazlı prob olan ⁸⁹Zr-Df-KN035, PD-L1 ekspresyonunun invazif olmayan in vivo değerlendirmesinin uygulanabilirliğini gösterilmişdir [59]. Nivolumab (BMS-936558), çoklu kanser türlerinin tedavisi için onaylanmış mAb'dir. 89Zr-Nivolumab sağlıklı insan olmayan primatlarda (NHP) ile değerlendirilmiştir ve dalağa spesifik PET 89Zr-Df-nivolumab gösterir [60]. biyodağılım kullanılarak A549 tümör taşıyan farelerin PET ile tümör görüntülenmesi yapılmıştır. PD-1 yeni hedefli ajanların tasarımına ve geliştirilmesine yardımcı olabilecek bir radyofarmasötik olduğu tespit edilmiştir [61]. İnsan A375M melanom hücreleri ile ksenograftlanmış fareler

⁸⁹Zr-Pembrolizumab PET uygulandıktan sonra ⁸⁹Zrgörüntülemesi Sonuclar yapılmıştır. Pembrolizumab'ın dağılımının tüm vücut değerlendirilmesini sağlayabileceğini göstermiştir [62]. 49 yaşında erkek hastadan alınan tümör numunesi NOD/SCID farelerine implante edilmiştir. Yüksek PD-L1 seviyeleri gösteren tümörde önemli ölçüde yüksek ⁸⁹Zr-atezolizumab tutulumunı ortaya çıkarmıştır [63].89Zr-Df-Avelumab (Ave), meme kanseritaşıyan farelerde değerlendirilmek üzere PET görüntülemesi yapılmıştır. Bu radyofarmasötiğin özgünlüğünü ve uygulanabilirliğini destekleyen kanıtlar ortaya konulmuştur [64].

1.5.Zr-89 İşaretli Nanopartiküller

Antikorlar, şeklinde büyük bir protein olup, disülfat bağlarıyla bir arada tutulan iki ağır-iki hafif polipeptit zincirinden oluşur. İki sabit bölge (CH2 ve CH3), bir kesisme bölgesi ve valnızca ağır zincirden olusan değişken bölgeden (VHH; antijen bağlama bölgesi) oluşmaktadır. Antijen bağlama bölgesi olan bu kısma nanokor (nanobodi; VHH) adı verilir. Nanobodilerin antikorlara göre avantajlı olması oval şekillerinden dolayı antikorların ulaşamadığı bölgelere bağlanmayı ve dokuya daha iyi nüfuz etmesini sağlamaktadır [65]. Son yıllarda, nanopartiküllerin radyonüklidlerle işaretlenmesi ve bunların teşhis ve tedavi radyofarmasötiği olarak araştırılması artmıştır ve büyük bir potansiyel oluşturmaktadır [20]. Bol silanol gruplarına sahip içi boş mezogözenekli silika nanosferleri (HMsNs) çok yönlülükleri nedeniyle biyomedikal alanlarda oldukça aranan bir silika nanopartiküldür. Preklinik çalışmalara bakıldığında; HMsNs, CD47 protein kümesine sahip kırmızı kan hücresi membranı (Rm) ile kaplanarak 89Zr ile işaretlenmiş ve 26 tümör ksenograft taşıyan farelerde çalışmaları 89Zr-HMsN biyodağılım yapılmıştır. sradyofarmasötiği başarı bir şekilde sentezlenmiş ve düşük toksisite gösterdiği saptanmıştır. Rm-89Zr-HMSN'ler kandaki dolasımda tümör bölgesine etkili bir şekilde ulaşmıştır ve çeşitli hastalıkların teşhisi ve tedavisi için iyi bir araç olacağını doğrulanmıştır [66]. Metal oksit nanoyapıların selatörsüz radyoisaretlemesi için Gd₂O₃ nanorodları kullanılmış ve PET görüntüleri elde edilmiştir. 89Zr-Gd2O3-PEG'in PET görüntüleri başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir [67]. UiO-66 nano ölçekli metal-organik çerçeve malzemeleri (nMOF) 89Zr ile işaretlenerek polietilen glikol (Py-PGA-PEG) ile işlevselleştirilmişve üçlü negatif meme tümörlerinin hedeflenmesi için bir peptit ligandıyla (F3) nükleoline edilmiştir.⁸⁹Zr-UiO-66/Py-PGA-PEG-F3'ün konjuge tümör seçici bir konjugat olduğu kanıtlanmıştır [68]. Mezogözenekli silika nanopartikülün (MSN) şelatör içermeyen Zr-89 ile işaretlenmesi PET görüntü kılavuzlu ilaç dağıtımını incelemek için yeni, basit ve doğru bir voldur [69]. WS₂/WO_x nanodot tabakaları PEG ile modifiye edilmiş (WS₂/WO_x-PEG) ve ⁸⁹Zr ile ⁸⁹Zr-WS₂/WO_x-PEG i.v uygulama isaretlenmistir. üzerine tümörlerin in vivo görüntülenmesi veya derin verleşimli drenaj lenf düğümü ağının haritalanması için mükemmel bir PET kontrast ajanı olduğu bulunmustur [70]. Mangan oksit nanopartiküllerin (Mn₃O₄@PEG)

şelatörsüz 89Zr işaretlemesi yapılmış ve bugüne kadar yaygın nanopartiküller ile karşılaştırıldığında 89Zr-(Mn₃O₄@PEG) lenf düğümlerinde baskın yüksek tutulumu gösterdiği PET ile görüntülenmiştir [71]. Ultra ince cRGDY-konjuge floresan silika nanopartikülleri (C noktaları) PEG ile işlevselleştirip ⁸⁹Zr ile radyoişaretlenmiştir. 89Zr işaretli ultra ince hibrid organik-inorganik partikül moleküler hedefli kanser görüntüleme için umut verici bir PET izleyici olduğu tespit edilmişdir [72]. PET ile lipoplex nanosistemlerinin (LNP) tümörde birikiminin izlenmesi araştırılmıştır. ⁸⁹Zr-LNP altına kıyasla farelerde yüksek karaciğer ve düşük böbrek tutulumu gözlenmiştir. Enjeksiyondan iki saat sonra tümörde birikim gözlenmiştir. Kanser gen tedavisi bağlamında görüntü kılavuzu olarak bu LNP'ler umut verici olduğu saptanmışdır [73]. Seryum oksit NP (CONP), ⁸⁹Zr ile isaretlenmis ve ⁸⁹Zr-CONP'ler yüksek radvokimvasal verimlilik ıgöstererek bivodağılım icin potansiyeli umut verici olduğu saptanmışdir [74]. Cok küçük silika nanopartiküller HER2 için yüksek tümör hedefleme göstermiştir. Bunun için geliştirilen 89Zr-DFO-scFv-PEG-Cy5-C' radyofarmasötik hem tümörlü doku görüntüleme ajanı olarak hem de yararlı bir ilaç taşıyıcı potansiyeli olduğu tespit edilmiştir [75].

1.6.Zr-89 İşaretli Diğer Bileşikler

Afibody molekülleri, monoklonal antikorları taklit eden çok sayıda hedef proteine veya peptide yüksek afinite ile bağlanmak üzere tasarlanmış küçük, proteinlerdir ve bu nedenle antikor mimetrikleri ailesinin bir üyesidir [76]. Preklinik çalışmalar ışığında, EGFR bağlayıcı bir afibody molekülü (Z_{EGFR}:2377), DFO şelatörü ile konjuge edilerek 89Zrradyonüklidi ile işaretlenmiştir. EGFR eksprese eden A431 epidermoid karsinom taşıyan ksenograft farelerde 89Zr-DFO-ZEGFR:2377 spesifik ⁸⁹Zr-DFO-Z_{EGFR}:2377, göstermiştir. tutulum enjeksiyondan 48 saat sonra anti-EGFR antikoru 89Zr-DFO-setuksimab'dan daha yüksek tümör-organ oranları sağlamıştır. EGFR ifade eden tümörler net bir sekilde görüntülenebilmiştir [77]. EGFR'ye özgü afibody molekülünü (Z_{EGFR}:03115), ⁸⁹Zr ile radyoişaretlenmis ve subkutan tümörleri taşıyan farelerde biyolojik dağılım ⁸⁹Zr-Deferoxaminearaştırılmıştır. sonuçları ZEGFR:03115 konjugatinin in vivo çalışmaları PET'te net görüntülenmesine izin vermiş ve tümör bu radyofarmasötiğin tümör tutulumu EGFR'ye özgü olduğu ortaya konulmuştur [78]. Hsp90 inhibisyonunun neden olduğu HER3 değişikliklerini kantitatif olarak değerlendiren afibody olan Z_{HER3}:8698 ⁸⁹Zr ile ⁸⁹Zr-ZHER3:8698 radyoişaretlenmiştir. radyofarmasötiği meme kanser ksenograft modellerinde yapılan in vivo çalışmalar sonucunda elde edilen PET görüntüleri HER3 ekspresyonu hakkında bilgi sağlamıştır [79].⁸⁹Zr işaretli yeni bir HER2 afibody,⁸⁹Zr-DFO-MAL-Cys-MZHER2 sentezlenerek insan yumurtalık kanser hücresi taşıyan farelerde PET ile görüntülenmiştir. Bu yeni radyofarmasötik tatmin edici işaretleme verimi ve radyokimyasal saflıkla kolayca hazırlanmış ve HER2 ekspresyonunu saptamak için potansiyel bir aday olduğu ortaya konulmuştur [80].

2. Sonuç

Son zamanlarda ⁸⁹Zr-PET görüntülemeyle ilgili preklinik ve klinik çalışmaların sayısı önemli derecede artmıştır ve bu nedenle antikor, nanopartikül ve diğer bileşik bazlı immüno-PET radyofarmasötiklerin potansiyeline ait son beş yılda yapılan çalışmalar bu derlemede bir başlık altında toplanmıştır.

Monoklonal antikorlar kullanılarak CD20, CD44, EGFR, HER2, VEGFR-A, HER3, PSMA, CAIX, MET, GPC3 ve PD-1/PD-L1 ve TEM-1 hedeflenmişdir. CD20 hedeflenmesine yönelik 89Zr-rituximab DLBCL'li hastalarda klinik olarak denenmiştir ve tümör hücrelerine tutulumu biyopsi sonucunda alınan değerler ile olumlu bir bağlantıyı ortaya koymuştur. CD44 hedeflemede ⁸⁸⁹Zr-DFO-scFv-Fc-CD44 insan meme kanser hücreleri üzerinde yüksek tümör tutulumu ve tümör/kan oranı göstermistir. CD44 pozitif dokularda. 89Zr-RG7356 erken klinik gelişimde immüno-PET kullanımını desteklemekte olduğu görülmüştür. EGFR hedeflemede; ⁸⁹Zr-Nimotuzumab fare ksenograftlarında, ⁸⁹Zr-İmgatuzumab EGFR (+) dokularda ve 89Zr-MAb806 MM'li farelerde incelenmiştir. EGFR eksprese eden tümörlerin etkili bir şekilde görüntülendiği tespit edilmiştir.⁸⁹Zr-Setuksimab ve⁸⁹Zr-Panitumumab'ın klinik ve preklinik çalışmaları yapılmıştır ve bu radyofarmasötiklerin kullanımı umut vericidir. HER2 hedeflemede 89Zr-Trastuzumab'ın klinik ve preklinik çalışmaları yayınlanmıştır ve EGA, HER2 (+) mem kanserinde yapılan çalışmada yüksek spesifik aktivite ile tutulum göstermiştir. 89Zr-T-DM1 HER2(+); meme kanserli ksenograftlarda, ⁸⁹Zr-pertuzumab; troid ve meme tümörlü farelerde, ⁸⁹Zr-Fab-PAS200; klinik ve preklinik olarak memede ve 89Zr-DFO-Trastuzumab-PTX; meme kanserli ksenograft farelerde incelenmiştir. ⁸⁹Zr-DFO-Trastuzumab-PTX, ⁸⁹Zr-trastuzumab'a göre daha yüksek afinite ile tümör hücrelerine hedeflenmiştir. Bu radyofarmasötikler ile yapılan çalışmalar sonucunda büyük bir potansiyele sahip olduğu gösterilmiştir. VEGF hedeflemede, 89Zr-Bevacizumab klinik çalışmalarda DIPG'li çocuklarda, RCC kanserinde araştırılmış ve başarılı bir radyofarmasötik olduğu kanıtlanmıştır. 89Zr-Ranibizumab prostat kanserli farelerde ideal görüntüleme ajanı olarak belirtilmiştir. HER3 hedefleme, preklinik olarak 89Zr-Mab#58, 89Zr-mAb3481 ve 89Zr-GSK2849330 radyofarmasötikleri değerlendirilmiş ve HER3 eksprese eden tümörlerde ayırt edici oldukları tespit edilmiştir. PSMA hedefleme, 89Zr-Df-IAB2M klinik olarak glioma, metastatik beyin tümörlü hastalarda, prostat kanserli hastalarda PSMA ekspresyonunu başarılı bir şekilde görüntülemiştir. CAIX hedeflemede, ⁸⁹Zr-DFO-girentuximab klinik olarak çok iyi PET görüntüleri elde edilmesini sağlamıştır. MET hedeflemede, ⁸⁹Zr-Onatuzumab: NSCLC, ⁸⁹Zr-Amivantamab: akciğer kanseri, ⁸⁹Zr-DFO-⁸⁹Zrmide azepin-onartuzumab: kanseri ve Rilotumumab: MET(+) dokulu ksenograftlı farelerde başarılı bir PET görüntüleme elde edilmiştir. GPC3 hedeflemede, ⁸⁹Zr-N-suc-Df-ERY974 yüksek tümör tutulumu ile iyi görüntüleme probu olarak değerlendirilmiştir. TEM-1 hedeflemede, sarkom

hastalarında ⁸⁹Zr-Ontuxizumab'ın tümörde yüksek radyofarmasötik tutulumunu göstermişlerdir. Yapılan bu mAb hedefli radyofarmasötikler arasında PD-1/PD-L1 hedefleme son zamanlarda büyük ilgi odağı olmuştur.89Zr-Df-Pembrolizumab, 89Zr-Df-KN035, 89Zr-Nivolumab, 89Zr-Atezolizumab ve 89Zr-Df-Avelumab radyofarmasötikleri değerlendirilmiştir. T-hücresi kontrol noktası reseptör ekspresyonunu ve lokalizasyonunu görüntülemek için faydalıdırlar. Nanopartiküller kullanılarak antikorların ulaşamadıkları bölgelere hedeflenen radyofarmasötikler olarak oldukça büyük potansiyele sahiptirler. HMsNs, Gd₂O₃, nMOF, WS₂/WO_x, Mn₃O₄, C noktaları, LNP, CONP gibi nanopartiküller kullanılarak 89Zr ile radyoişaretleme yapılmıştır. Tümör bölgesine etkili bir şekilde ulaşan ve çeşitli hastalıkların teşhisi ve tedavisi için iyi bir araç olacağı doğrulanan nanotıp radyofarmasötikler büyük bir potansivel olusturmaktadır. Bunlar ile birlikte afibodilerin de 89Zr ile radyoişaretlemesi büyük bir potansiyel oluşturmaktadır.

Son beş yılda yapılan klinik öncesi ve klinik çalışmalar ışığında, PET ile kanser görüntülemede kullanılan radyofarmasötikler içinde ⁸⁹Zr radyofarmasötiklerinin geliştirilmesi çok büyük bir potansiyel ifade etmektedir ve edecektir.

Referanslar

- 1. Loud, J.T, Murphy, J, Cancer Screening and Early Detection in the 21st Century, *Seminars in Oncology Nursing*, 2017, 33(2), 121-128.
- Van de Watering, F.C, Rijpkema, M, Perk, L, Brinkmann, U, Oyen, W.J, Boerman, O.C, Zirconium-89 labeled antibodies: a new tool for molecular imaging in cancer patients, *BioMed Research International*, 2014, 203601.
- 3. Kasbollah, A, Eu, P, Cowell, S, Deb, P, Review on production of 89Zr in a medical cyclotron for PET radiopharmaceuticals, Journal of Nuclear Medicine Technology, 2013, 41(1):35-41.
- Vugts, D.J, Visser, G.W, van Dongen, G.A, 89Zr-PET radiochemistry in the development and application of therapeutic monoclonal antibodies and other biologicals, *Current Topics in Medicinal Chemistry*, 2013, 13(4), 446-57.
- Bhatt, N.B., Pandya, D.N., Wadas, T.J., Recent Advances in Zirconium-89 Chelator Development, *Molecules*, 2018, 23(3), 638.
- Severin, G.W, Engle, J.W, Barnhart, T.E, Nickles, R.J, 89Zr radiochemistry for positron emission tomography, *Medical Chemistry*, 2011, 7(5), 389-94.
- Vermeulen, K, Vandamme, M, Bormans, G, Cleeren, F, Design and Challenges of Radiopharmaceuticals, *Seminars in Nuclear Medicine*, 2019, 49(5), 339-356.
- Van Dongen, G.A, Huisman, M.C, ve ark., ⁸⁹Zr-immuno-PET for imaging of long circulating drugs and disease targets: why, how and when to be applied?, *The Quarterly Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging*, 2014, 59(1), 18-38.
- 9. Zhang, Y, Hong, H, Cai, W, PET tracers based on Zirconium-89, *Current Radiopharmaceuticals*, 2011, 4(2), 131-9.
- Yoon, J.K, Park, B.N, Ryu, E.K, An, Y.S, Lee, S.J, Current Perspectives on 89Zr-PET Imaging, *International Journal of Molecular Sciences*, 2020, 21(12), 4309.
- Heskamp, S, Raavé, R, Boerman, O, Rijpkema, M, Goncalves, V, Denat, F, ⁸⁹Zr-Immuno-Positron Emission Tomography in Oncology: State-of-the-Art 89Zr Radiochemistry, *Bioconjugate Chemistry*, 2017, 28(9), 2211-2223.
- La, M.T, Tran, V.H, Kim, H.K, Progress of Coordination and Utilization of Zirconium-89 for Positron Emission Tomography (PET) Studies, *Nuclear Medicine and Molecular Imaging*, 2019, 53(2), 115-124.
- Deri, M.A, Zeglis, B.M, Francesconi, L.C, Lewis, J.S, PET imaging with 89Zr: from radiochemistry to the clinic, *Nuclear Medicine and Biology*, 2013, 40(1), 3-14.

- 14. Şahmaran, T, Bayburt, M, Pozitron Emisyon Tomografi Bilgisayar 34. Al-Saden, N, Cai, Z, Reilly, R.M, Tumor uptake and tumor/blood Tomografi (Pet-Bt) Uygulamalarında Hastanın Aldığı Radyasyon Dozunun Belirlenmesi, Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2020, 13(1), 58-63.
- 15. Wadsak, W, Mitterhauser, M, Basics and principles of radiopharmaceuticals for PET/BT, European Journal of Radiology, 2010, 73(3), 461-9.
- 16. Aluicio-Sarduy, E, Ellison, P.A, Barnhart, T.E, Cai, W, Nickles, RJ, Engle, J.W. PET radiometals for antibody labeling. Journal of Labelled Compounds and Radiopharmaceuticals, 2018, 61(9), 636-36. 651.
- 17. Jauw, Y.W, Zijlstra, J.M, ve ark., Performance of ⁸⁹Zr-Labeled-Rituximab-PET as an Imaging Biomarker to Assess CD20 Targeting: A Pilot Study in Patients with Relapsed/Refractory Diffuse Large B 37. Cell Lymphoma, PLoS One, 2017, 12(1), e0169828.
- 18. Diebolder, P, Mpoy, C, Scott, J, et al, Preclinical Evaluation of an Engineered scFv-Fc Targeting Human CD44, Journal of Nuclear Medicine, 2020, 120.249557.
- 19. Menke-van der Houven van Oordt, C.W, Gomez-Roca, C, ve ark., First-in-human phase I clinical trial of RG7356, an anti-CD44 humanized antibody, in patients with advanced, CD44-expressing solid tumors, Oncotarget, 2016, 7(48), 80046-80058.
- 20. Pool, M, Kol, A, Lub-de Hooge, M.N, Gerdes, C.A, de Jong, S, de Vries, E.G, Terwisscha van Scheltinga, A.G, Extracellular domain shedding influences specific tumor uptake and organ distribution of the EGFR PET tracer 89Zr-imgatuzumab, Oncotarget, 2016, 7(42):68111-68121
- 21. Chekol, R, Solomon, V.R, ve ark., 89Zr-nimotuzumab for Immuno-PET imaging of epidermal growth factor receptor I, Oncotarget, 2018, 9(24):17117-17132.
- 22. Tang, Y, Hu, Y, ve ark., A radiopharmaceutical 89Zr-DFO- 41. Bensch, F, Brouwers, A.H, ve ark., 89Zr-trastuzumab PET supports nimotuzumab for immunoPET with epidermal growth factor receptor expression in vivo, Nuclear Medicine and Biology, 2019, 70, 23-31.
- 23. Benedetto, R, Massicano, AVF, ve ark., 89Zr-DFO-Cetuximab as a Molecular Imaging Agent to Identify Cetuximab Resistance in Head and Neck Squamous Cell Carcinoma, Cancer Biotherapy and Radiopharmaceuticals, 2019, 34(5), 288-296.
- 24. Chia, P.L, Parakh, S, ve ark., Targeting and Efficacy of Novel mAb806-Antibody-Drug Conjugates in Malignant Mesothelioma, Pharmaceuticals (Basel), 2020, 13(10), 289.
- 25. Menke-van der Houven van Oordt, C.W, Gootjes, E.C, ve ark., 89Zrcetuximab PET imaging in patients with advanced colorectal cancer, Oncotarget, 2015, 6(30), 30384-93.
- 26. Even, A.J, Hamming-Vrieze, O, ve ark., Quantitative assessment of Zirconium-89 labeled cetuximab using PET/BT imaging in patients with advanced head and neck cancer: a theragnostic approach, Oncotarget, 2017, 8(3), 3870-3880.
- 27. Lindenberg, L, Adler, S, ve ark., Dosimetry and first human experience with 89Zr-panitumumab, American Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging, 2017, 7(4), 195-203.
- Al-Saden, N, Lam, K, Chan, C, Reilly, RM, Positron-Emission Tomography of HER2-Positive Breast Cancer Xenografts in Mice with 89Zr-Labeled Trastuzumab-DM1: A Comparison with 89Zr-Labeled Trastuzumab, Molecular Pharmaceutics, 2018, 15(8), 3383-3393.
- 29. Massicano, A.V.F, Lee, S, ve ark., Imaging of HER2 with [89Zr] pertuzumab in Response to T-DM1 Therapy, Cancer Biotherapy and Radiopharmaceuticals, 2019, 34(4), 209-217.
- 30. Wei, W, Jiang, D, Rosenkrans, Z.T, ve ark., HER2-targeted 48. multimodal imaging of anaplastic thyroid cancer, American Journal of Cancer Research, 2019, 9(11), 2413-2427.
- 31. Mendler, C.T, Gehring, T, Wester, H.J, Schwaiger, M, Skerra, A, 89Zr-Labeled Versus 124I-Labeled aHER2 Fab with Optimized Plasma Half-Life for High-Contrast Tumor Imaging In Vivo, The Journal of Nuclear Medicine, 2015, 56(7), 1112-8.
- 32. Cho, H, Al-Saden, N, Lam, H, Möbus, J, Reilly, R.M, Winnik, M.A, A comparison of DFO and DFO* conjugated to trastuzumab-DM1 for complexing 89Zr- In vitro stability and in vivo microPET/BT imaging studies in NOD/SCID mice with HER2-positive SK-OV-3 human ovarian cancer xenografts, Nuclear Medicine and Biology, 2020, 84-85, 11-19.
- 33. Raavé, R, Sandker, G, ve ark., Direct comparison of the in vitro and in vivo stability of DFO, DFO* and DFOcyclo* for 89ZrimmunoPET, European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging, 2019, 46(9), 1966-1977.

- ratios for 89Zr-DFO-trastuzumah-DM1 on microPET/BT images in NOD/SCID mice with human breast cancer xenografts are directly correlated with HER2 expression and response to trastuzumab-DM1, Nuclear Medicine and Biology, 2018, 67, 43-51.
- 35. Ahn, S.H, Thach, D, ve ark., Linear Desferrichrome-Linked Silicon-Rhodamine Antibody Conjugate Enables Targeted Multimodal Imaging of HER2 in Vitro and in Vivo, Molecular Pharmaceutics, 2019, 16(3), 1412-1420.
- Kristensen, L.K, Christensen, C, ve ark., Site-specifically labeled 89Zr-DFO-trastuzumab improves immuno-reactivity and tumor uptake for immuno-PET in a subcutaneous HER2-positive xenograft mouse model, Theranostics, 2019, 9(15), 4409-4420.
- Jang, J.H, Han, S.J, Kim, J.Y, Kim, K.I, Lee, K.C, Kang, C.S, Synthesis and Feasibility Evaluation of a new Trastuzumab Conjugate Integrated with Paclitaxel and 89Zr for Theranostic Against HER2-Expressing Application Breast Cancers. ChemistryOpen, 2019, 8(4), 451-456.
- 38. Dehdashti, F, Wu, N, ve ark., Evaluation of 89Zr-trastuzumab-PET/BT in differentiating HER2-positive from HER2-negative breast cancer, Breast Cancer Research and Treatment, 2018, 169(3), 523-530.
- 39. Ulaner, G.A, Hyman, D.M, ve ark., Detection of HER2-Positive Metastases in Patients with HER2-Negative Primary Breast Cancer Using 89Zr-Trastuzumab PET/BT, The Journal of Nuclear Medicine, 2016, 57(10), 1523-1528.
- 40 O'Donoghue, J.A, Lewis, J.S, ve ark., Pharmacokinetics, Biodistribution, and Radiation Dosimetry for 89Zr-Trastuzumab in Patients with Esophagogastric Cancer, The Journal of Nuclear Medicine, 2018, 59(1), 161-166.
- clinical decision making in breast cancer patients when HER2 status cannot be determined by a standard workup, European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging, 2018, 45(13), 2300-2306.
- 42 Ulaner, G.A, Lyashchenko, S.K, ve ark., First-in-Human Human Epidermal Growth Factor Receptor 2-Targeted Imaging Using 89Zr-Pertuzumab PET/BT: Dosimetry and Clinical Application in Patients with Breast Cancer, The Journal of Nuclear Medicine, 2018, 59(6), 900-906
- 43. Richter, A, Knorr, K, ve ark., First In-Human Medical Imaging with a PASylated 89Zr-Labeled Anti-HER2 Fab-Fragment in a Patient with Metastatic Breast Cancer, Nuclear Medicine and Molecular Imaging, 2020, 54(2), 114-119.
- Vural, P, Fizyolojik ve Patolojik Anjiogenezde Vasküler Endotelyal Büyüme Faktörünün Rolü, Türk Klinik Biyokimya Dergisi, 2018, 16(1), 53-62.
- 45. Li, M, Jiang, D, ve ark., Immuno-PET imaging of VEGFR-2 expression in prostate cancer with 89Zr-labeled ramucirumab, American Journal of Cancer Research, 2019, 9(9), 2037-2046.
- 46. Jansen, M.H, Veldhuijzen van Zanten, S.E.M, ve ark., Molecular Drug Imaging: 89Zr-Bevacizumab PET in Children with Diffuse Intrinsic Pontine Glioma, The Journal of Nuclear Medicine, 2017, 58(5), 711-716.
- 47. Oosting, S.F, Brouwers, A.H, ve ark., 89Zr-bevacizumab PET visualizes heterogeneous tracer accumulation in tumor lesions of renal cell carcinoma patients and differential effects of antiangiogenic treatment, The Journal of Nuclear Medicine, 2015, 56(1), 63-9.
- Yuan, O, Furukawa, T, ve ark., Immuno-PET Imaging of HER3 in a Model in which HER3 Signaling Plays a Critical Role, PLoS One, 2015, 10(11), e0143076.
- Pool, M, Kol, A, de Jong, S, de Vries, E.G.E, Lub-de Hooge, M.N, Terwisscha van Scheltinga, A.G.T, 89Zr-mAb3481 PET for HER3 tumor status assessment during lapatinib treatment, MAbs, 2017, 9(8), 1370-1378.
- Alsaid, H, Skedzielewski, T, ve ark., Non-invasive imaging assessment of the biodistribution of GSK2849330, an ADCC and CDC optimized anti HER3 mAb, and its role in tumor macrophage recruitment in human tumor-bearing mice, PLoS One, 2017, 12(4), e0176075.
- 51. Matsuda, M, Ishikawa, E, ve ark., Potential use of prostate-specific membrane antigen (PSMA) for detecting the tumor neovasculature of brain tumors by PET imaging with 89Zr-Df-IAB2M anti-PSMA mini body, Journal of Neuro-Oncology, 2018, 138(3), 581-589.

- 52. Joraku, A, Hatano, K, ve ark., Phase I/IIa PET imaging study with 71. Zhan, Y, Ehlerding, E.B, et al., Intrinsically Zirconium-89-Labeled 89Zr labeled anti-PSMA mini body for urological malignancies. Annals of Nuclear Medicine, 2019, 33(2), 119-127.
- 53. Pandit-Taskar, N, O'Donoghue, J.A, ve ark., First-in-Human Imaging with 89Zr-Df-IAB2M Anti-PSMA Mini body in Patients with Metastatic Prostate Cancer: Pharmacokinetics, Biodistribution, Dosimetry, and Lesion Uptake, The Journal of Nuclear Medicine, 2016, 57(12), 1858-1864.
- Vries, E.G.E, Lub-de Hooge, M.N, 89Zr-Onartuzumab PET imaging of c-MET receptor Dynamics, European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging, 2017, 44(8), 1328-1336.
- 55. Cavaliere, A, Sun, S, ve ark., Development of 89Zr-DFOamivantamab bispecific to EGFR and c-MET for PET imaging of triple-negative breast cancer, European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging, 2020, https://doi.org/10.1007/s00259-020-04978-6
- 56. Price, E.W, Carnazza, K.E, ve ark., 89Zr-DFO-AMG102 Immuno-PET to Determine Local Hepatocyte Growth Factor Protein Levels in Tumors for Enhanced Patient Selection, The Journal of Nuclear Medicine, 2017, 58(9), 1386-1394.
- 57. Klingler, S, Fay, R, Holland, J.P, Light-Induced Radiosynthesis of 89Zr-DFO-Azepin-Onartuzumab for Imaging the Hepatocyte Growth Factor Receptor, The Journal of Nuclear Medicine, 2020, 61(7), 1072-1078.
- 58. England, C.G, Ehlerding, E.B, ve ark., Preclinical Pharmacokinetics and Biodistribution Studies of 89Zr-Labeled Pembrolizumah. The Journal of Nuclear Medicine, 2017, 58(1), 162-168.
- 59. Li, D, Cheng, S, ve ark., Immuno-PET Imaging of 89Zr Labeled Anti-PD-L1 Domain Antibody, Molecular Pharmaceutics, 2018, 15(4), 1674-1681.
- 60. Cole, E.L, Kim, J, ve ark., Radiosynthesis and pre-clinical PET evaluation of 89Zr-nivolumab (BMS-936558) in healthy non-human primates, Bioorganic & Medicinal Chemistry, 2017, 25(20), 5407-5414
- 61. England, C.G, Jiang, D, ve ark., 89Zr-labeled nivolumab for imaging of T-cell infiltration in a humanized murine model of lung cancer, European Journal of Nuclear Medicine and Molecular Imaging, 2018, 45(1), 110-120.
- 62. Van der Veen, E.L, Giesen, D, Pot-de Jong, L, Jorritsma-Smit, A, De Vries, E.G.E, Lub-de Hooge, M.N, 89Zr-pembrolizumab biodistribution is influenced by PD-1-mediated uptake in lymphoid organs, Journal for Immuno Therapy of Cancer, 2020, 8(2), e000938.
- 63. Vento, J, Mulgaonkar, A, ve ark., PD-L1 detection using 89Zratezolizumab immuno-PET in renal cell carcinoma tumorgrafts from a patient with favorable nivolumab response, Journal for ImmunoTherapy of Cancer, 2019, 7(1), 144.
- 64. Li, M, Ehlerding, E.B, ve ark., In vivo characterization of PD-L1 expression in breast cancer by immuno-PET with 89Zr-labeled avelumab, American Journal of Translational Research, 2020, 12(5), 1862-1872
- 65. Karakas, N, Öztürk, İ, Tosyalı, S, Bay, S, Nanobodies: Diagnostic and Therapeutic Antibody Fragments, Acta Oncologica Turcica, 2018, 51(2), 240-250.
- Lee, J.Y, Vyas, C.K, ve ark., Red Blood Cell Membrane Bioengineered Zr-89 Labelled Hollow Mesoporous Silica 66. Nanosphere for Overcoming Phagocytosis, Scientific Reports, 2019, 9(1), 7419.
- 67. Cheng, L, Shen, S, ve ark., Chelator-Free Labeling of Metal Oxide Nanostructures with Zirconium-89 for Positron Emission Tomography Imaging, ACS Nano, 2017, 11(12), 12193-12201.
- 68. Chen, D, Yang, D, ve ark., In Vivo Targeting and Positron Emission Tomography Imaging of Tumor with Intrinsically Radioactive Metal-Organic Frameworks Nanomaterials, ACS Nano, 2017, 11(4), 4315-4327.
- 69. Chen, F, Goel, S, ve ark., In Vivo Integrity and Biological Fate of Zirconium-89-Labeled Chelator-Free Mesoporous Silica Nanoparticles, ACS Nano, 2015, 9(8), 7950-9.
- 70. Cheng L, Kamkaew A, Shen S, ve ark., Facile Preparation of Multifunctional WS2 /WOx Nanodots for Chelator-Free 89Zr-Labeling and In Vivo PET Imaging, Small, 2016, 12(41), 5750-5758.

- Manganese Oxide Nanoparticles for In Vivo Dual-Modality Positron Emission Tomography and Magnetic Resonance Imaging, Journal of Biomedical Nanotechnology, 2018, 14(5), 900-909.
- 72. Chen, F, Ma, K, et al, Target-or-Clear Zirconium-89 Labeled Silica Nanoparticles for Enhanced Cancer-Directed Uptake in Melanoma: A Comparison of Radiolabeling Strategies, Chemistry of Materials, 2017, 29(19), 8269-8281.
- 54. Pool, M, Terwisscha van Scheltinga, A.G.T, Kol, A, Giesen, D, de 73. Hajdu, I, Makhlouf, A, et al, A 89Zr-labeled lipoplex nanosystem for image-guided gene delivery: design, evaluation of stability and in vivo behavior, International Journal of Nanomedicine, 2018, 13, 7801-7818.
 - 74 McDonagh, P.R, Sundaresan, G, Yang, L, Sun, M, Mikkelsen, R, Zweit, J, Biodistribution and PET imaging of 89-zirconium labeled cerium oxide nanoparticles synthesized with several surface coatings, Nanomedicine, 2018, 14(4), 1429-1440.
 - 75. Chen, F, Ma, K, et al, Ultrasmall targeted nanoparticles with engineered antibody fragments for imaging detection of HER2overexpressing breast cancer, Nature Communications, 2018, 9(1), 4141
 - 76. Tolmachev, V, Orlova, A, Affibody Molecules as Targeting Vectors for PET Imaging, Cancers (Basel), 2020, 12(3), 651.
 - 77. Garousi, J, Andersson, K.G, et al, PET imaging of epidermal growth factor receptor expression in tumors using 89Zr-labelled ZEGFR:2377 affibody molecules, International Journal of Oncology, 2016, 48(4), 1325-32.
 - Burley, T.A, Da Pieve, C, et al, Affibody-Based PET Imaging to 78 Guide EGFR-Targeted Cancer Therapy in Head and Neck Squamous Cell Cancer Models, The Journal of Nuclear Medicine, 2019, 60(3), 353-361
 - 79. Martins, C.D, Da Pieve, C, et al, HER3-Mediated Resistance to Hsp90 Inhibition Detected in Breast Cancer Xenografts by Affibody-Based PET Imaging, Clinical Cancer Research, 2018, 24(8), 1853-1865.
 - 80. Xu, Y, Wang, L, et al, Synthesis of a novel 89Zr-labeled HER2 affibody and its application study in tumor PET imaging, EJNMMI Research, 2020, 10(1), 58.

http://edergi.cbu.edu.tr/ojs/index.php/cbusbed isimli yazarın CBU-SBED başlıklı eseri bu Creative Commons Alıntı-Gayriticari4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

